

7
opdrachten 1983
rafie - opdrachten Jeugdboek -
muziekopdrachten Toneelopdra
n (1982) Jeugdboek - op
Choreografie - opdrac
Toneelopdrachte
Documentaire fot
Choreografie - opdrachte
Historisch documentaire foto
Documentaire foto - o
industriële vormgevings - opdrach
Historisch documentaire foto - op
Frans Duwaer - op
industriële vormgevings - opdracht (1
(1982) Frans Duwaer - opdrac

12

F o n d s e n

12
fonds Reservefonds
n d s e n

3
ds Reservefonds
13

k o m e n o p d r a c h t e n

13
Muziekondrachten
men opdrachten

Muziekondrachten

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel.: 243736/243737/243738/243739

2
Inleiding

Bestuurssamenstelling Bestuursvergaderingen Beschikbare mi

3
Bestuur

Stipendia Opdrachten Materiaalfonds Prijzen

3
Procedure

Adviescommissies stipendia 1983

5

Adviescommissies opdrachten 1983

5

Adviescommissies prijzen 1983

6

Toegekende stipendia 1983
Stipendia aan letterkundigen Stipendia aan componisten
Stipendia aan beeldende kunstenaars Stipendia aan poppenspelers

6

Verleende opdrachten 1983
Essay-opdracht 1982 Biografie-opdrachten Jeugdboek-opdracht
Vertaalopdrachten Muziekopdrachten Toneelopdrachten
Choreografie-opdrachten (1982) Mime-opdrachten Documentaire foto-opdrachten
Mime-opdrachten (1982) Mime-opdrachten Historisch documentaire foto-opdrachten
Vrije creatieve foto-opdrachten Industriële vormgevings-opdracht (1982)
Film/video-opdrachten Frans Duwaer-opdrachten Frans Duwaer-opdracht

7

12

Fondsen
Materiaalfonds Reservefonds

13

Gereedgekomen
Jeugdboek-opdrachten Vert
Toneelopdrachten Ch
Documentaire Ch
Historische

Secretariaat: Stadhuis, afdeling Kunstsaken, Kamer 133 Oudezijds Voorburgwal 197 - 199 1012 EX Amsterdam

I n l e i d i n g

**Het bestuur van de Stichting
Amsterdams Fonds voor de Kunst heeft het genoegen u het jaarverslag over
1983 aan te bieden.**

**Aan het eind van dat jaar heeft de
heer Jan Vermaak, secretaris/penningmeester, van het Fonds afscheid
genomen en is opgevolgd door mevrouw Ruth Jansen.
De heer Vermaak heeft sinds de oprichting van het Fonds in 1972 een centrale
rol gespeeld en het bestuur op voortreffelijke wijze bijgestaan.**

**Het Fonds bestaat in januari 1985
twaalfeneenhalf jaar.**

**Om een indruk te geven van de
activiteiten van het Fonds, zal binnenkort een boekje verschijnen van de hand
van dr. Richter F. Roegholt.**

Bestuursamenstelling

Het bestuur was als volgt samengesteld:

Voorzitter

Mr. A. Komen

Vice-voorzitter

J. Odufre

Leden

Mevr. M. Pouw Mevr. Chr. van Santen E. Schönberger
F.M. Spruijt Mevr. O. Zuiderhoek

Secretaris / penningmeester

J.G. Vermaak

Ingevolge artikel 5 van de statuten is de heer F.J.A. Schellen, die destijds benoemd was op aanbeveling van de Amsterdamse Kunstraad, afgetreden. In zijn plaats werd de heer E. Schönberger benoemd. Statutair dient aan het einde van het verslagjaar de heer mr. A. Komen af te treden, alsmede mevrouw Chr. van Santen. Mede in overleg met het bestuur van de Amsterdamse Kunstraad werden, ter vervulling van beide vacatures, kandidaten voor benoeming voorgedragen.

Bestuursvergaderingen

Het Fondsbestuur kwam in 1983 veertien keer bijeen en voerde bovendien een uitvoerige bespreking met het bestuur van de Amsterdamse Kunstraad.

Beschikbare middelen

Voor het jaar 1983 werd door de Gemeenteraad een bedrag van f 1 107 330 aan het Fonds beschikbaar gesteld. In 1982 was dit bedrag f 1 054 600.

Procedure

Stipendia

Het Fondsbestuur stelt jaarlijks gelden beschikbaar voor het toekennen van stipendia aan letterkundigen, componisten, beeldende kunstenaars en poppenspelers. De mededelingen over de mogelijkheid en de termijn van aanvragen worden jaarlijks gepubliceerd in de bladen van de onderscheidene vakorganisaties. Hierop is één uitzondering, namelijk die voor letterkundigen. Deze aanvragen worden centraal ingediend bij het Fonds voor de Letteren en daarna in kopie doorgezonden naar het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Een stipendium is in de eerste plaats bedoeld om een kunstenaar in de gelegenheid te stellen zich enige tijd onbelemmerd door andere beroepsverplichtingen te kunnen wijden aan zijn arbeid. Aan een stipendium is niet de voorwaarde verbonden een afgerond produkt te leveren.

Opdrachten

Jaarlijks verleent het Fondsbestuur opdrachten op het gebied van muziek, toneel, fotografie, film, mime, choreografie, typografie en letterkunde. Voor het indienen van aanvragen geldt dezelfde gedragslijn als bij stipendia.

Een opdracht levert de kunstenaar geld voor materiaal en levensonderhoud en is expliciet produktgericht.

Materiaalfonds

Het materiaalfonds neemt binnen het Amsterdams Fonds voor de Kunst een aparte plaats in.

De materiaal-fonds-uitkering is rechtstreeks verbonden met een te realiseren kunstobject of -projecten. Veelal gaat het om een bijdrage in de kosten van duurzame of betrekkelijk duurzame materialen, die noodzakelijk zijn voor het tot stand te brengen kunstwerk.

Voor de beoordeling van de aanvragen is een breed samengestelde commissie ingesteld, die eens per kwartaal bijeenkomt en over de dan ontvangen verzoeken om financiële steun – tegen de achtergrond van de beschikbare middelen – advies uitbrengt.

Prijzen

Jaarlijks kent het Fondsbestuur enige prijzen toe, na ingewonnen advies van een daartoe ingestelde commissie. Deze prijzen beogen de bekroning van belangwekkende werken van scheppende kunstenaars en het mede daardoor onder de aandacht brengen van een breed publiek.

Literatuur

De Multatuliprijs is bestemd voor een in het voorafgaande jaar verschenen en gepubliceerd prozawerk, oorspronkelijk geschreven in de Nederlandse taal.

De Herman Gorterprijs is bestemd voor een in het voorafgaande jaar verschenen en gepubliceerde bundel poëzie, oorspronkelijk geschreven in de Nederlandse taal.

De Busken Huetprijs wordt in elk oneven jaar toegekend en is bedoeld ter bekroning van een in de twee voorafgaande jaren gepubliceerd omvangrijk essay of een bundel essays, oorspronkelijk geschreven in de Nederlandse taal.

Muziek

De Matthijs Vermeulenprijs wordt toegekend aan één of meer in Nederland woonachtige en werkzame componist(en) voor een in het voorafgaande jaar voltooid muziekwerk of -project.

Slechts onder zeer bijzondere omstandigheden kan, na overleg met het Fondsbestuur, het gehele oeuvre van een in Nederland woonachtig en werkzaam componist voor bekroning in aanmerking komen.

Toneel

De Albert van Dalumprijs wordt toegekend aan een acteur, actrice of groep voor een individuele- of groepsprestatie bij de opvoering van een theaterproductie, die oorspronkelijk is geschreven in de Nederlandse taal en in het betreffende seizoen werd opgevoerd.

Architectuur

De Merkelbachprijs wordt eens per drie jaar toegekend aan één architect of meerdere architecten van een bouwwerk dat in de periode van drie voorgaande jaren in de gemeente Amsterdam werd voltooid.

De Wibautprijs wordt toegekend in de periode die ligt tussen de driejaarlijkse toekenning van de Merkelbachprijs.

De Wibautprijs heeft betrekking op activiteiten op bouwkundig- respectievelijk stedenbouwkundig gebied in de gemeente Amsterdam, waarbij de betrokkenheid van potentiële gebruikers bij de totstandkoming respectievelijk het beheer van de gebouwde omgeving duidelijk blijkt.

Als bedoelde activiteiten kunnen worden aangemerkt: onderzoek, uitwerking van ideeën, visualisering van plannen, prijsvragen en dergelijke. De Wibautprijs is dan ook bedoeld voor het bekronen van een project op het gebied van de stedenbouw en dient ter stimulering van jonge architecten.

Industriële vormgeving

De Kho Liang Ie-prijs wordt toegekend aan een (de) in Nederland gevestigde maker(s) van een werk van industrieel toegepaste kunst.

Voor deze prijs komt in aanmerking een werk of een serie werken, die een eigen creativiteit en werkwijze weerspiegelen.

Slechts in uitzonderlijke gevallen kan ook een tekening van en/of een schetsontwerp voor een werk van industrieel toegepaste kunst dat nog niet in een model, prototype of gereed produkt gerealiseerd is, voor bekroning in aanmerking komen.

Typografie

De H.N. Werkmanprijs wordt toegekend
aan een in Nederland gevestigd ontwerper voor diens grafisch werk, dat zich heeft
onderscheiden.

Het bestuur van de Stichting Amsterdams
Fonds voor de Kunst beslist niet direct over de diverse uitkeringen uit haar budget,
maar laat zich leiden door adviescommissies. Deze worden jaarlijks, op aanbeveling van
de Amsterdamse kunstraad ingesteld en behandelen per kunstsector en per soort
uitkering de diverse aanvragen. Hun aanbevelingen worden het bestuur voorgelegd, dat
vervolgens beslist over de toekenningen.

In de loop van het verslagjaar werden de
adviescommissies samengesteld en benoemd uit de mede door de
Amsterdamse Kunstraad voorgedragen kandidaten.

Na bereidverklaring van de daarvoor
aangezochte kandidaten werden deze commissies voor 1983 tenslotte als volgt
samengesteld:

A d v i e s c o m m i s s i e s s t i p e n d i a 1 9 8 3

S t i p e n d i a a a n l e t t e r k u n d i g e n

Bert Schierbeek Jacques Kruithof Robert Anker

S t i p e n d i a a a n c o m p o n i s t e n

Lucia Meeuwssen Robert Heppener Jan Wolff

S t i p e n d i a a a n b e e l d e n d e k u n s t e n a a r s

Marije Romme Mary Schoonheijt Frans de Wit

S t i p e n d i a a a n p o p p e n s p e l e r s

Felicia van Deth Marianne van Velzen Marla Kleine

A d v i e s c o m m i s s i e s o p d r a c h t e n 1 9 8 3

B i o g r a f i e - o p d r a c h t e n

Sem Dresden H. van den Bergh Ton Anbeek van der Meijden

J e u g d b o e k - o p d r a c h t e n

Jeanne Roos Jenny Dalenoord Barber van de Pol

V e r t a a l - o p d r a c h t e n

Jenny Tuin Anthony Paul Willem G. Weststeijn

M u z i e k - o p d r a c h t e n

Jos Leussink Wim de Ruiter Dorothy Dorow

T o n e e l - o p d r a c h t e n

Coby Stunnenberg Mies de Heer Tom Blokdijk

C h o r e o g r a f i e - o p d r a c h t e n

Dick Hendriks Ine Rietstap Eva van Schaik Max Wagener

M i m e - o p d r a c h t e n

Marien Jongewaard Trees ten Brummelaar Tierk Risselada

Documentaire foto-opdrachten

Aart Klein H. Sierman M. Schouten B. Bakker (Gemeentelijke Archiefdienst)

Vrije creatieve foto-opdrachten

F. Koene H. Barends H. Boekhout

Film / video-opdrachten

Mevr. W. Breebaart F. Grasveld E. K. de Vries
B. Bakker (Gemeentelijke Archiefdienst)

Frans Duwaer-opdrachten (typografie)

Mevr. J. van Genderen K. F. Treebus G. Wernars

Industriële vormgeving-opdrachten

W.M. Groeneboom J.B.M. Mes N. Luning Prak

Adviescommissies prijzen 1983

Multatuliprijs (proza)

Ethel Portnoy Cyrille Offermans Robert Anker

Herman Gorterprijs (poëzie)

Han Hoekstra Rob Schouten Kees Verheul

Busken Huetprijs (essay)

W. Otterspeer Prof. dr. J. G. Kooij Prof. dr. R. van Lier

Matthijs Vermeulenprijs (muziek)

Otto Ketting Kasper Jansen Govert Jurriaanse

Albert van Dalsumprijs (toneel)

Egbert van Paridon Alma Post Peter Oosthoek

Wibautprijs (architectuur en stedenbouw)

Tjakko Hazewinkel Peter Loerakker Hans Tupker

Kho Liangle-prijs (industriële vormgeving)

Bas Pruijser Jerven Ober Nel Verschuuren

H. N. Werkmanprijs (typografie)

Gert Jan Leuvelink Abe van der Werff Kees Endenburg

Toegekende stipendia 1983

Stipendia aan letterkundigen

Aan de hierna volgende auteurs werd een stipendia toegekend, opdat zij zich gedurende enige tijd onbelemmerd kunnen wijden aan hun letterkundige arbeid:

Else Koch (Els Pelgrom) J. Stavinoha J. Groot
H. Verhaar Pietha de Voogd R. Lemm
A. J. M. Ceelen Margaretha van den Bergh M. C. van Dijke (Marko Fondse)
R. Schouten J. de Vos (Th. van Schoonhoven) S. J. Kuijper
Mevr. C. van Helmond Arie van den Berg Thomas Graftdijk
Oscar de Wit G. J. Ouwens R. Kousbroek
A. F. Th. van der Heijden (Patrizio Canoponi)

Stipendia aan componisten

De volgende toonkunstenaars werd een stipendium toegekend, teneinde hen in staat te stellen zich gedurende enige tijd

Theo Loevendie Willy Langestraat Peter Plompen
Kees Eskes Victor Wentink Martin van Duijnhoven
Henk van Lijnschooten Freek Schorer Ernst Reijseger
Willem Wander van Nieuwkerk Bob Driessen

S t i p e n d i a a a n b e e l d e n d e k u n s t e n a a r s

Aan de hierna volgende kunstenaars werd een stipendium toegekend, opdat zij zich gedurende enige tijd onbelemmerd kunnen wijden aan de uitvoering van een project op het gebied van de beeldende kunst:

G. Evenhuis Mevr. H. C. Olijdam J. Brand
B. van Goethem Mevr. B. Hanlo F. Olgers
A. Boogers M. Gibbs L. Kramer
K. Sommers Mevr. W. Noest G. Thoroddsen
H. van Leeuwen D. van Berkum Mevr. H.P.C. Scheerder
Mevr. F. de Quesa Riera Ayats

S t i p e n d i a a a n p o p p e n s p e l e r s

De volgende poppenspelers werd een stipendium toegekend:

Robbert Ritmeester Marijke Kots Henk Abbing
Karin van Holst Pellekaan Jeannette Kalb Poppentheater Pantijn

V e r l e e n d e o p d r a c h t e n 1 9 8 3

Op advies van de daartoe benoemde commissies heeft het bestuur de hierna volgende opdrachten verleend:

E s s a y - o p d r a c h t (1 9 8 2)

H. A. J. M. Verhaar

**werd opdracht verleend tot het schrijven van een essay over de betekenis van Multatuli voor onze tijd.
Het honorarium werd bepaald op f 7 500**

B i o g r a f i e - o p d r a c h t e n

G. Lubberhuizen G. A. van Oorschot

**werd ieder een opdracht verleend tot het schrijven van een autobiografie, waarin het uitgeversaspect centraal staat.
Uitgever van Oorschot heeft de opdracht niet aanvaard.
Het honorarium voor ieder werd bepaald op f 10 000.**

J e u g d b o e k - o p d r a c h t

Wim T. Schippers

**werd opdracht verleend tot het maken van een stripverhaal voor tieners.
Het honorarium werd bepaald op f 10 000.**

V e r t a a l o p d r a c h t e n

Kees Mercks

**werd opdracht verleend tot het maken van een Nederlandse vertaling van een bundel poëzie van drie hedendaagse Tjechische dichters (Gruša, Kabeš en Wernisch).
Het honorarium werd bepaald op f 3 200.**

Karol Lesman

werd opdracht verleend tot het maken van

schrijver Stanislaw Witkiewicz.
Het honorarium werd bepaald op f 10 000.

Paul Beers

**werd opdracht verleend tot het maken van
een Nederlandse vertaling van een roman of verhalenbundel van de Oostenrijkse
schrijfster Ingeborg Bachmann.**

Het honorarium werd bepaald op f 4 000.

Andries J. Rodenboog

**werd opdracht verleend tot het
vertalen van**

**Tjoedensnaja zjizn iosifa bal 'zamo, grafa kaliostro
van de schrijver Koezmin.**

Het honorarium werd bepaald op f 3 000.

M u z i e k o p d r a c h t e n

Wil Eisma

**Compositie voor kamerensemble met
circa zeven musici.**

Honorarium f 9 000.

Ted Ponjee

Compositie voor saxofoonkwartet.

Honorarium f 8 000.

Sytze Smit

**Een eendelig werk voor symfonie-orkest
met twee pianosolisten en slagwerk.**

Honorarium f 15 000.

Iman Soeteman

**Compositie voor blazersensemble in de
bezetting: hobo, klarinet, hoorn(dubbel) en contrafagot c.q. contrabas.**

Honorarium f 8 500.

Daan Manneke

**Compositie voor sopraan, accordeon en
slagwerk.**

Honorarium f 8 000.

Geert van Keulen

**Compositie voor fluit, klarinet, mandoline,
gitaar, viool, contrabas en slagwerk.**

Honorarium f 8 500.

Walter Hekster

Compositie voor gitaar en clavecimbel.

Honorarium f 7 000.

Amilcar Vasques Dias

Compositie voor geluidsband en

De Volharding.

Honorarium f 9 000.

Kees Vlak

**Compositie voor zowel harmonie- als
fanfare-orkest, bestemd voor instructie van musici en dirigenten.**

Honorarium f 9 000.

Huib Kerstens

Compositie voor Kamerkoor a Cappella.

Honorarium f 9 000.

Piet Stalmeier

**Compositie voor harmonie-orkest in
grote bezetting ten behoeve van orkesten in de hogere afdelingen.**

Honorarium f 9 000.

T o n e e l o p d r a c h t e n

Hugo Heinen

werd opdracht verleend tot het

schrijven van een toneelstuk met de werktitel Walden.
Het honorarium werd bepaald op f 12 000.

Maria Goos

werd opdracht verleend tot het
schrijven van een toneelstuk met de werktitel Drie vrouwen.
Het honorarium werd bepaald op f 8 000.

C h o r e o g r a f i e - o p d r a c h t e n (1 9 8 2)

De adviescommissie kwam pas aan het
einde van 1982 bijeen voor de beoordeling van de aanvragen.
De commissie beoordeelde vier aanvragen
als positief en van belang om te kunnen worden gerealiseerd.
Het beschikbare bedrag f 10 000 was,
naar de mening van de commissie, echter onvoldoende om deze vier aanvragen op een
redelijke wijze te kunnen honoreren. De vier aanvraagsters kunnen bezwaarlijk als
beginners worden beschouwd, omdat zij reeds enkele jaren op verschillende plaatsen
choreografisch werkzaam zijn geweest.

Een honorarium ad f 5 000 per opdracht

werd door de commissie alleszins redelijk geacht.
Het Fondsbestuur nam deze aanbeveling

over en verleende tenslotte de opdrachten aan:
Truus Bronckhorst Margie Smit Ellen Crawford
Judith Hamer

Het honorarium voor ieder werd bepaald op f 5 000.

C h o r e o g r a f i e - o p d r a c h t e n

De Commissie Dans uit de
Amsterdamse Kunstraad werd uitgenodigd om over de ontvangen aanvragen van
advies te dienen.
Aan het einde van het verslagjaar was het
adviesrapport nog niet uitgebracht.

M i m e - o p d r a c h t e n (1 9 8 2)

In verband met de geringe respons op
de oproep tot aanvragen van een mime-opdracht werd in 1982 besloten de termijn van
inzending te verschuiven naar 1 februari 1983.

Begin december 1982 werden alle
mimespelers, -docenten, -studenten en -groepen per circulaire op de hoogte gesteld
van de mogelijkheid van aanvragen. Uit de daarna ontvangen eenentwintig
inzendingen heeft de commissie tenslotte vier aanvragen positief gewaardeerd.

Aan de volgende mimografen werd een

opdracht verleend:

Jeanette van Steen Marien Jongewaard Arie Peterse
Willem van Rinsum

Het honorarium voor elke opdracht werd bepaald op f 2 500.

M i m e - o p d r a c h t e n

De adviescommissie had aan het einde
van het verslagjaar nog geen rapport uitgebracht.

D o c u m e n t a i r e f o t o - o p d r a c h t e n

Aan vijf fotografen werden opdrachten
verleend tot het vastleggen van aspecten van het Amsterdamse stadsbeeld.
De onderwerpen van elke afzonderlijke
opdracht werden tenslotte vastgesteld in overleg met de fotografen, de leden van de
adviescommissie en de gemeente-archivaris.
Het honorarium voor ieder werd bepaald op f 11 000.

De opdrachten werden verleend aan:
Marrie Bot
Muziekleven
Rik Hoogewoud
Stadsreiniging
André Bogaerts
Uniformen, portretten
Paul Babeliowsky
Jongerencultuur
Jannes Linders
Stadsgezichten

Vrije creatieve foto-opdrachten

Eric van der Schalie
werd opdracht verleend tot het maken
van een serie foto's naar keuze, waarbij de voorkeur uitgaat naar zijn project
Beeldlandschappen.
Honorarium f 7000.
Winfred Evers
werd opdracht verleend tot het maken van
een serie foto's, waarin de ontwikkeling van zijn huidig fotografisch werk tot
uitdrukking komt.
Honorarium f 7000.
J. Bijsterbosch R. Ferenčik
werd opdracht verleend tot het maken
van een serie foto's van diverse ontwerpen, maar waaruit beider visie op de locatie
blijkt en de interpretatie daarvan een interessant geheel vormt.
Honorarium f 7000.

Historisch documentaire foto-opdrachten

Aan de hierna volgende fotografen werd
opdracht verleend om – in overleg met de conservator van de historisch topografische
atlas van de Gemeentelijke Archiefdienst – vijftig afdrucken te maken van foto's uit
eigen archief:
Emil van Moerkerken Frits Weeda Jan Versnel
Oscar van Alphen Paul Huf
Het honorarium voor ieder werd bepaald op f 5000.

Film / Video-opdrachten

De Meervaart
werd een bijdrage ad f 18000 toegekend
voor het maken van een film met als onderwerp Van polder tot stad.
Henk van Eeghen
werd een bijdrage ad f 10000 verleend in
de kosten van de afwerking van zijn film Tatie, een oudtante, over het leven van
Mevrouw Heemskerk als beheerster van Chasa Mengelberg in Zuort (Zwitserland).
Frans van de Staak
werd een bedrag van f 19639 beschikbaar
gesteld als bijdrage in de kosten van zijn nieuwe film Windschaduw.
Heddy Honigmann
werd een bedrag van f 20000 in uitzicht
gesteld als bijdrage in de kosten van haar nieuwe film De deur van het huis
onder voorwaarde dat het resterende tekort door derden wordt gedekt.
Jan Schoen Lieke Noorman Marina Bodbijl
werd een bijdrage ad f 20000 toegekend
voor het maken van een documentaire film over werk, werkeloosheid,
arbeidstijdverkorting en maatschappelijke gevolgen, onder voorwaarde, dat het
resterende tekort door derden wordt gedekt

is een bedrag van f 15 000 beschikbaar
gesteld voor het realiseren van een audio-visueel programma met als werktitel
Nummers, onder de voorwaarde, dat het resterende tekort door derden wordt
gedekt.
Pink

werd een aanvullend subsidie ad f 13 000
verleend voor haar project Videoschetsboek. Dit project is opgenomen in de
vertoningreeks van enkele musea, alsmede in het kader van het video-festival te
Middelburg.
Daniel Daniel

is een bedrag van f 14 000 verleend voor
het maken van een korte film met als onderwerp
Ontmoetingen en afscheid nemen op een station.
Andreas Hamelberg

werd een bedrag ad f 23 082,45
toegekend ter dekking van het tekort van zijn film De reis door het zand.
Michiel Drost

is een bedrag van f 1 000 toegekend als
bijdrage in de kosten van de produktie van een korte animatie-film.
Joost Ranzijn

is een bedrag ad f 6 000 toegekend als
bijdrage in het tekort van zijn film Storm in de Stopera.
Jeff Hamburg

werd een bedrag van f 10 000 in uitzicht
gesteld als bijdrage in de kosten van een muziek-/filmproject.
Lou Brouwers

werd een bedrag van f 7 500 toegekend
voor het schrijven van een scenario voor de film Battlefields.
Ruud Bishoff

werd een bedrag van f 6 000 toegekend
voor het schrijven van een scenario voor de film
De stad van de toekomst... tot bom.
Helen Hedy

werd f 5 000 toegekend voor het
schrijven van een scenario voor een korte speelfilm met als titel
De laatste druppel.
Toneelgroep Sater

is een bedrag van f 6 000 toegekend voor
t scenario voor de filmproduktie Tussen de raderen van Jean-Paul Sartre.
Filmkoöp

werd een aanvullende bijdrage van
55 toegekend voor het maken van een film over de Nieuwmarktproblemen sinds
onder voorwaarde, dat een zwart/wit-kopie van de film, te maken uit bestaand
ateriaal ter beschikking wordt gesteld van de Gemeentelijke Archiefdienst.
Welzo

is een bedrag van f 10 950 toegekend
or het maken van een synopsis, scenario en draaiboek voor een film over
De Ploeg, een kunstenaarsvereniging uit het noorden des lands.
Jan Snoek/Frans Duister

werd een bedrag van f 8 000 toegekend
drage in de kosten van het script en scenario voor een film over het leven
en het werk van de schilder Jan Sierhuis.
Film-cartoon

werd een bedrag van f 15 000 in uitzicht
d voor het maken van proeffilms, onder voorwaarde dat het resterende
tekort door derden wordt gedekt.

ustriële vormgeving-opdracht (1982)
Fire Masters bv in samenwerking met Gert Boven
Het ontwerpen van een keramische haard.
Honorarium f 15 000.

Frans Duwaer - opdracht
Aangezien de inzendtermijn voor verzoeken om een opdracht werd gesteld op 15 december 1982 werd het advies van de commissie in het begin van 1983 uitgebracht.

Op grond van tien ingezonden plannen en het erbij gevoegde documentatiemateriaal werd, op advies van de commissie, aan de hierna volgende jonge typografen ieder een opdracht verleend.

Fenna Westerdiep

Het ontwerpen en uitvoeren van een cultureel periodiek in tijdschriftvorm.
Honorarium f 10 000 in totaal.

Lex Reitsma

Het ontwerpen, samenstellen en produceren van een uitgebreide publicatie in boekwerkvorm van tweeëndertig pagina's met als titel *Ontwerpen en / of vormgeven?* gebaseerd op te voeren gesprekken met ontwerpers / vormgevers, die verbonden zijn aan verschillende kunst- en ontwerponderwijsinstellingen.

Honorarium f 5 000.

Carel Kuitenbrouwer

Het onderzoeken, ontwerpen en vormgeven van een geïllustreerde uitgave over het toepassen en gebruiken van beeldtaal op basis en nabeschouwing van de scriptie *Vormgeven is interpreteren*.

Honorarium f 5 000.

Frans Duwaer - opdracht
Ruud Janssen

werd opdracht verleend tot het ontwerpen en maken van een grafische standaardisering van het Nederlandse alfabet voor dove. Het honorarium werd bepaald op f 20 000.

Fondsen

Materiaalfonds

In de loop van 1983 werden bijdragen ter behoeve van de aankoop van materialen aan individuele kunstenaars ter beschikking gesteld. Ingevolge het gewijzigde reglement kan het Fondsbestuur ook materiaalvergoeding toekennen ten behoeve van een project, dat zal worden uitgevoerd door een team van twee scheppende kunstenaars.

Aan de hierna volgende kunstenaars

een bijdrage toegekend:

Jeanette Claessens / Hannie Kortland Ron Peperkamp
Christaan Bastiaans Michel Waisvisz
Maya Pejić Frank van Strijthagen Anneke Bol
Ruth Meijer / Roy Jongeling Stichting Amazone Ed van der Els
Martin Carpentier Alting Floris Guntenaar

Reservefonds

De gelden, die door schenkingen ter bestemming van de financiële middelen van het Fonds worden toegevoerd, zijn bestemd voor bijzondere bijdragen, ter bevordering van alle mogelijke wijzen van kunstbeoefening.

Dolf Verspoor

werd een stipendium van f 9 000 toegekend, teneinde hem in staat te stellen een vertaling te maken van een van het toneelwerk van A. Jarry ten behoeve van de toneelproductie door Incidentele Projecten.

Gerard Lemmens

werd een stipendium van f 6 000 toegekend voor het schrijven van een toneelstuk, dat gebaseerd is op de verhalen van Anne Frank en van Eddy Hillesum onder de titel *Gisteren is niet*.

Gemeentelijke Archiefdienst

werd een garantiesubsidie van f 10 000 toegekend voor het maken van catalogi bij de tentoonstelling *Foto's van 1900-1950* in het Amsterdams Historisch Museum.

werd een stipendium van f 7 000 toegekend voor het schrijven van een libretto voor de nieuwe opera
De blauwe appel die door De Lyrische Komedie zal worden uitgevoerd.
Fransjoris de Graaf

werd een bedrag van f 15 000 toegekend voor het schrijven van muziek bij het muziektheaterproject De overwonnen zon
van de Stichting Theaterunie.
Stichting Mickery Workshop

werd een bedrag van f 10 000 toegekend als bijdrage in de kosten van de manifestatie van de groep Urban Sax ter afsluiting van
de Uitmarkt op 28 augustus 1983.
Stichting Odeonprojecten

werd een bedrag van f 9 000 toegekend als bijdrage in de kosten van de Nederlandse Muziekmarathon op 9 oktober 1983 in het
Odeon-theater.
Sofie van Lier

werd een garantiesubsidie van f 15 693 toegekend voor de produktie- en distributiekosten van het uitbrengen van een
grammofoonplaat met liederen van Bernard van Dieren.
Louis van Gasteren

werd een bedrag ad f 20 000 verleend ter dekking van onvoorziene kosten van de produktie van een serie films als uitvloeisel
van de film Hans, het leven voor de dood.
Pieter Boersma

werd een bedrag van f 11 000 toegekend voor het maken van een uitgebreide serie foto's van het alternatieve muziekleven in
Amsterdam ten behoeve van de Gemeentelijke Archiefdienst.
Jeanette Yanikian

werd een stipendium van f 15 000 toegekend voor het schrijven van muziek ten behoeve van de muziek- en
beeldproduktie Hart.
René Bergmans

werd een bedrag van f 5 000 toegekend als bijdrage in de kosten van het te houden onderzoek om te kunnen komen tot het
maken van een scenario voor de film Doel-Bewust over gehandicapten in de sport.

G e r e e d g e k o m e n o p d r a c h t e n

J e u g b o e k - o p d r a c h t e n
Anne Marie Baart
voltooide haar jeugdboek
Geloof jij aan wonderen met tekeningen van Mance Post
(uitgegeven door Ploegsma Amsterdam).
Hans Dorrestijn
schreef Roosneuszalmen, dertien
verhalen rond het thema kindermishandeling.
(uitgegeven door Uitgeverij Vereniging tegen kindermishandeling).

V e r t a a l o p d r a c h t e n
Th. Duquesnoy
Selectie uit de Fakkels van
Karl Kraus, verschenen bij De Arbeidspers onder de titel Al mijn gal
Robert E. Starke
Vertaling van Totem und Tabu
van Sigmund Freud.

Opdrachten

Henk van Lijnschoten
Suite on Greek love Songs, voor
harmonie-orkest.
Kees Vlak

Simple symphony, voor orkesten met
uiteenlopende bezetting.
Daniël Brozák

De bonne heure, compositie voor het
Circle Ensemble.
Iman Soeteman

Shojoji, compositie voor het
Nederlands Blazers Ensemble.
Walter Hekster

Times gone by, compositie voor gitaar
en clavecimbel.
Daan Manneke

Chamber music, compositie voor
elf instrumenten.
Frans van Doorn

Sonate voor clavecimbel en blokfluit.
Huib Kerstens

I stood with the Dead, voor
vierstemmig gemengd koor, twaalf blazers en piano.
Ernst Oosterveld

Graphics 1, compositie voor basklarinet
en kamerensemble.
Ted Ponjee

Four saxes, compositie voor het
Amsterdams Saxofoon-kwartet.
Hans Kornac

Iberisch reisalbum, compositie voor
twee gitaren.

Toneelopdrachten

Instituut Houtappel

geschreven door Geert Voskamp en Lambertus Lambregts van het Instituut Houtappel
Polemos, een toneelstuk in drie delen,
te Dieren.

Choreografie-opdrachten

Eduard Wubbe

Choreografie getiteld Puls 2, uitgevoerd in
mei 1983 te Rotterdam.
Truus Bronkhorst

Choreografie China Reconstructs,
uitgevoerd in het Shaffytheater.
Margie Smit

Choreografie getiteld 30 man, uitgevoerd
in januari 1983 in het Shaffytheater.
Ellen Crawford

Choreografie getiteld
Een gemeubileerde kamer, uitgevoerd in februari 1983 in het
Odeon-theater te Amsterdam.
Judith Hamer

Choreografie Drieluik, uitgevoerd op
18 en 19 november 1983 te Maastricht.
Bianca van Dillen

Choreografie Shot, uitgevoerd op
15 november 1983 in het Mickerytheater.

... a c h t e n
vrouwer Steenbergen Ad Rijdsdijk
maakten twee mimografieën als onderdeel
van de produktie *Zwischenfall*, uitgevoerd door Waste of Time in Amsterdam.
Jeannette van Steen
maakte een mimografie, die na een drietal
try-outs op 1 januari 1984 in première ging in De Toneelschuur te Haarlem.

Documentaire foto-opdrachten

Milly Low
maakte een reportage over de Chinese
bevolkingsgroep in Amsterdam.
Harry Meijer
maakte een reportage van het
woonwagenkamp De Rolleman.
Hannes Wallrafen
maakte een reportage van culturele
minderheden in Amsterdam.
Gerda van der Veen
voltooidde haar reportage over Ruigoord.
Dennis Hogers Rob Versluys
maakten portretten van jonge beeldende
kunstenaars.
Wim Ruigrok
voltooidde zijn reportage over het
Oostelijk Havengebied.
Michel Pellanders
maakte een reportage van kantoorwerk
in Amsterdam.

Vrije creatieve foto-opdrachten

J.M. Rodrigues
maakte vijftientig opnamen van diverse
objecten, die daarna werden geëxposeerd in enkele galeries in binnen- en buitenland.
Fons Timmer
maakte vijf series van zes foto's, waarbij
werd geëxperimenteerd met twee tot drie dimensionale werking van diverse
buitenopnamen.
Het resultaat van de opdracht was te zien
bij De Moor in Amsterdam.
Cary Markerink
maakte een serie stillevens, gebaseerd op
eigentijdse elementen, voortbordurend op de internationale stilleven-traditie uit de
jaren 1920-1940. Deze serie (stads)stillevens werd in de loop van 1983 geëxposeerd in
galerie De Moor.

Historische archief-opdrachten

Sem Presser
maakte vijfenvijftig afdrukken van
negatieven uit eigen archief uit de periode 1938-1960.
Dolf Krüger
leverde een serie van vijftig afdrukken uit
eigen archief uit de periode 1947-1960.

Filmopdrachten

Nederlands Theater Instituut
Drieëntwintig video-programma's
Ooggetuigen Berlijn - Amsterdam, interviews met Duitse emigranten door
Kees Hin en K. Schippers ten behoeve van de Gemeentelijke Archiefdienst.

Buurtcentrum
 Super 8-film, getiteld 3 p. 1.
 over muziekactiviteiten in het buurtcentrum.
 Rudolf van den Berg
 Sal Santen rebel, een documentaire
 16 mm film in kleur.
 Barbara Meter
 16 mm film zwart/wit, getiteld
 Binnenstebuiten.

Frans Duwaer - opdrachten
 Sjan Bijman
 Ontwerp logo, een informatieboekje en
 affiche voor de Haarlemse groepering Vrouwen tegen seksueel geweld.
 Lex Reitsma
 Publicatie
 Ontwerpen en/of vormgeven?
 Ad Mandersloot
 De resten van een reis, prenten
 uitgevoerd in een oplage van negentig, uitgegeven door de stichting B.O.E. te
 Enschede.

Motivering adviescommissies prijzen 1983

Motivering adviescommissie
 Multatuliprijs 1983
 De Multatuliprijs 1983 (f 7 000)

werd toegekend aan

K. Schippers

voor zijn boek Beweegredenen.

De commissie, die daartoe van advies

diende, bestond uit

Robert Anker Ethel Portnoy Cyrille Offermans

K. Schippers' laatste boek,
 Beweegredenen, wordt nu bekroond met de Multatuliprijs, maar juist in een zo
 samenhangend oeuvre als het zijne, moet die waardering zich wel uitstrekken tot het
 overige werk, met name de twee romans die aan Beweegredenen voorafgaan:
 Bewijsmateriaal uit 1978 en Eerste indrukken uit 1979. Over dat werk enkele
 opmerkingen.

Waar houdt K. Schipper zich mee bezig?

Een kleine bloemlezing:

Het tijdelijk incognito van de taal op vliegvelden.

De tautologie van het object.

Zandkorrels op een radio.

Hoe een gitaar op een stoel kan liggen.

De invloed van kinderen en het verkeer op de leeftijd van schooljuffrouwen.

De invloed van matige wind op kleren.

De moeiteloze en hooghartige precisie van een mechaniek in rust.

Voor de orde: het betreft hier titels van
 gedichten, niet van essays, hoewel het verschil vaak van kwantitatieve aard is. Het
 gedicht Kleur op reis bijvoorbeeld, geeft de raad bruin altijd iets lichter te
 schilderen dan gewenst, omdat het donkerder wordt bij het drogen. Trouwens, wat
 bedoelt men met; 'de verf droogt snel'? Is er soms sprake van beweging? Het gedicht
 eindigt dan met een dubbele reis: 'Een schilderij dat droogt/ in een rijdende auto'.

aanwijzingen, brieven, maar ook turfstreepjes, de omtrek van munten, getallen, landkaartjes en foto's: alle zijn ze voor K. Schipper geschikt om zijn betrokkenheid uit te drukken bij de onopgemerkte en overbodige dingen die ons omringen en de onvermoede maar nutteloze mogelijkheden die zij bieden, bijvoorbeeld dat je kunt proberen een potlood met een hamer in een plank te slaan. In *Bewegedene* heeft 'de man in het blauw' nieuwe schoenen gekocht.

'Hij had de schoenen aangetrokken om ze publiek te maken, belust op een blik van verstandhouding van een willekeurige voorbijganger: 'wat draag jij een mooie schoenen...'. Had hij ze ten onrechte zo vroeg aan de doos ontfutseld? Zijn ijdelheid misgunde de schoenen de besloten rust die hen in de doos na aankoop nog enige tijd toekomt. Gloednieuw worden ze dan onder een arm gedragen, ze hoeven nog geen stap te doen. (...) Hij stapte de drukke winkelstraat in en ging een kant op waar hij niets had te zoeken. Hij geloofde dat de schoenen vrijer waren als ze niet onmiddellijk in dienst stonden van een bestemming. Toch wist hij dat de jonge schoenen al ontrouw was door ze zo gauw te laten slijten.'

Het is moeilijk iemand aan te wijzen die zo lang – al vanaf het begin van de jaren zestig – en zo consequent de aandacht heeft gevraagd voor het geheime leven der objecten. Francis Ponge kan genoemd worden, de schilder Morandi, van wie een stilleven de omslag van *Bewijsmateriaal* siert en, op theoretisch niveau, Walter Benjamin, die de belangeloze contemplatie van de dingen beschouwt als protest tegen een wereld waarin uitsluitend nog hun economisch nut geldigheid heeft. Het is in dit verband veelzeggend dat de hoofdfiguur uit *Bewijsmateriaal*, die zich in een onbewaakt ogenblik de vraag heeft laten ontvallen of een papier met een potloodstreep erop zwaarder weegt dan een blanco papier, daarom min of meer staatsgevaarlijk wordt beschouwd, omdat:

'Een teveel aan verbeelding (...), zo het invloed krijgt, het vlekkeloos verlopende productieproces ernstig kan verstoren'.

Bij ons heeft Paul van Ostayen zich, in zijn *Gebruiksaanwijzing der lyriek*, uitgesproken voor een kunst die zoekt door te dringen tot 'De geheimzinnige zijde van de dingen': hij spreekt zelfs van 'een mystiek der fenomenen'.

Allemaal nogal grote woorden, maar gelukkig stelt Van Ostayen in dezelfde voordracht:

'In Nederland zou men voor minstens de tijdruimte van 35 jaar het woord 'ernst' moeten verbieden', en dat heeft K. Schippers in zijn oren geknoopt. Als iemand zich twintig jaar bezighoudt met het bijstellen van onze werkelijkheidservaring, mag je gerust van bezetenheid spreken. Bezetenheid en humor sluiten elkaar doorgaans uit, maar ook hier is K. Schippers als uitzondering, een unieke figuur. De onmiskenbare geestigheid van zijn werk is nu juist het gevolg van zijn bezetenheid doordat zijn hardnekkige waarnemingen contrasteren met onze gewenning. Humor als derivaat van de ernst; de grap met het gezicht van Buster Keaton; er zijn slechtere vormen denkbaar.

Het heeft er even op geleken dat K. Schippers immense fantasie op den duur niet toereikend zou zijn om zijn luchtige bezetenheid nog langer te voeden: de variaties kregen soms het karakter van een herhaling. Maar met de drie romans die hij sinds 1978 schreef, schiep hij zich een geheel nieuw kader om zijn thema's te variëren en vooral uit te breiden. Als plagerijtje voor twijfelaars aan zijn mogelijkheden, maar zeker ook als hommage aan het eigen verleden, heeft hij in deze boeken nogal wat citaten uit eigen werk verstopt. U weet dat de hoofdfiguur uit *Bewegedene* plotseling een personage wordt in een schilderij. Zodra de schilder met het nog natte doek in de auto naar huis rijdt, vraagt onze held zich af

'...of een schilderij sneller droogt in een rijdende auto dan op een ezel...'

In ieder geval bereikt K. Schippers alleen al hiermee een continuïteit, die echter niet door alle critici is opgemerkt. Een enkeling meende *Bewijsmateriaal* gewoon te kunnen relateren aan de bekende conventionele roman, en veroordeelde het boek

omdat je je niet met de personages kon identificeren aangezien ze psychologisch een bloedeloos bestaan leidden; omdat de ruimte in het verhaal veel te karig was gestoffeerd.

Nu zijn deze constatering en feitelijk juist. De wijze waarop K. Schippers met het abstracte en het concrete omgaat, is heel bijzonder. Wat wezenlijk abstract is, maakt hij tastbaar en andersom. De vraag bijvoorbeeld wat er van een mens of ding beklijft in het hoofd van een ander, concretiseert hij in *Beweegredenen* door de 'ik' letterlijk te laten inwonen in de gedachten van een ander, waarmee deze meteen de eerste ik-figuur in de Nederlandse literatuur is die beschikt over kennis van de onuitgesproken gedachten van een ander personage. Anderzijds wordt het concrete voortdurend ontstoffelijkt door de hardnekkige speurtocht naar de achterkant der dingen. Daarbij is het K. Schippers er helemaal niet om begonnen een psychologisch-realistische roman te schrijven, integendeel: teveel realisme kan de zuiverheid van zijn bedoelingen in de weg staan. In *Beweegredenen* zegt de hoofdfiguur:

'Ik besloot, als ik nog eens een verhaal zou vertellen, nooit meer een eigennaam te gebruiken, niet van een stad, een president, een koning, mijn familie, zelfs niet van mijn eigen land, hoe trouw ik dan ook ben. Dan zou het niet meer om namen gaan, die voor iedereen iets anders betekenen, maar om de zuivere gebeurtenis.'

K. Schippers heeft zich daaraan gehouden: eigennamen komen in zijn romans niet voor.

De liefdevolle contemplatie der dingen heeft natuurlijk als tegenpool de bezoedeling die mensen en dingen in de praktijk van alledag moeten ervaren, een aspect dat pas met de drie genoemde romans zijn intrede doet. *Bewijsmateriaal* speelt zich, zoals gezegd, af in een land waar uitsluitend het economisch nut telt. De voorwerpdeskundige kan zich alleen een zekere mate van vrijheid permitteren voorzover hij het resultaat van zijn onderzoekingen in dienst stelt van de overheid – iets wat hij niet onvrijwillig doet, een pikant detail en tevens een blijk van de subtiele en genuanceerde manier waarop K. Schippers te werk gaat.

Eerste indrukken laat de onmogelijkheid zien in alle vrijheid je eigen karakter te kiezen. Wat je denkt dat je identiteit is, blijkt in belangrijke mate het produkt te zijn van opvattingen en ideeën in je directe omgeving. In *Beweegredenen* komt dat terug in de vermeende kleurenblindheid van de hoofdfiguur. Omdat hij als kind eens bruin voor oker had aangezien, noemde een familielid hem onverbiddelelijk 'kleurenblind' en dat is hij zijns ondanks gebleven. Hoevelen van ons zijn ooit bestempeld als driftig, koppig of labiel, en moesten voortaan met die kwalificatie door het leven, terecht of niet?

Tenslotte nog iets over de stijl.

Naar ons idee moet het proza van K. Schippers worden gerekend tot het meest zorgvuldige, het meest zuivere en vooral het meest heldere dat er op het ogenblik geschreven wordt. Aangezien hij zich in zijn journalistieke beschouwing over beeldende kunst voor *NRC/Handelsblad* van dezelfde superieure stijl bedient – wat op zichzelf heel bijzonder is – kan een ieder van u dit oordeel regelmatig controleren.

Wij zijn ervan overtuigd dat met

Beweegredenen een boek is bekroond van een soort dat, behoudens zijn eigen twee voorgangers, in de Nederlandse letterkunde nog niet bestond. De laatste zin ervan luidt:

'Het zou wel verbeelding zijn.'

Moge K. Schippers met die verbeelding nog vaak bij hem en dus bij ons de verbazing op peil houden.

M o t i v e r i n g a d v i e s c o m m i s s i e

H e r m a n G o r t e r p r i j s 1 9 8 3

De Herman Gorterprijs 1983 (f 7 000)

werd toegekend aan

Jan Eijkelboom

voor zijn bundel *De gouden man*.

De commissie, die bestond uit
Han G. Hoekstra Rob Schouten Kees Verheul
motiveerde de aanbeveling als volgt:

Reeds bij het verschijnen van
Jan Eijkelbooms eerste poëziebundel *Wat blijft komt nooit terug* in 1979 was
duidelijk dat hij voor een nieuw geluid in de Nederlandse poëzie van dat moment
zorgde. De dichter die, ongebruikelijk, pas op zijn vijftigste debuteerde, bleek in één
klap rijpe poëzie te schrijven. Achter een vlies van relativering en ironie bespeurde men
een toon die de laatste jaren niet veel meer gehoord werd: een persoonlijke, menselijke
thematiek, vervat in een taalgebruik dat niet alleen aansluiting zocht bij de oudere
Nederlandse poëzie maar ook bij buitenlandse, met name Engelstalige poëzie.

In zijn tweede bundel *De gouden man*
treed niet alleen die menselijkheid maar ook Jan Eijkelbooms grote taalvermogen nog
duidelijker en positiever aan het licht. De ironie uit zijn debuut, de stevige hand
waarmee hij soms het verleden op zijn plaats zette, hebben plaatsgemaakt voor een
verinnerlijking, die ook met de naar het boeddhisme verwijzende titel

De gouden man is aangegeven. Hoewel *De gouden man* zonder twijfel
geboren is uit Eijkelbooms toegenomen hang naar mystiek, overstijgt zij door een
positief retorische kracht verre een al te individualistisch, tot de eigen persoon
berperkte belevingswereld.

Dat het dichten voor hem geen luxe sinecure is maar een levensvervulling, die met
heftige, soms tegenstrijdige gevoelens gepaard gaat en tot een bewuste poëtica
dwingt, blijkt bijvoorbeeld uit de openingsregel van het gedicht 'O':

'O, dat ik ooit eens
een vers met O beginnen mocht'

waarin het verlangen naar een spontane ontboezemingslyriek beteugeld wordt door het
deficiet van dit verlangen toe te geven en intussen toch toe te geven aan deze
innerlijke drang. Zo'n regel symboliseert de kiem van Eijkelbooms dichterschap. Hij is
zich ervan bewust in een tijd en met een persoonlijkheid te leven die poëzie als
uitlaatklep voor privégevoelens zonder meer niet meer toereikend acht, maar durft
toch zijn diepste verlangens naar het lyrisch principe dat aan poëzie ten grondslag ligt,
uit te spreken.

Jan Eijkelboom is zich bewust van zijn
dichterschap, maar zijn poëzie wordt er niet verheven, geheimzinnig of cerebraal door.
Zo is een cyclus als 'Wolwevershaven', in *De gouden man* opgenomen, een aan de
werkelijkheid ontlokt mystiek bewustzijn, dat in een tweede laag over het dichten zelf
gaat. Zijn dichterschap is hier het actief beleven van de passiviteit, waarmee in zekere
zin ieder mens het alomvattend bestaan ondergaat. Opnieuw treft zijn vermogen om
tegenstrijdige gevoelens in één helder verband te brengen, bijvoorbeeld in de regels

'laat ik het zelf maar doen:/ meedeinen, kijken, laten gaan / zelf vloeibaar worden / en
dat registreren.'

Poëtische daadkracht en ontvankelijkheid zijn hier ineengevlochten.

In voor iedereen verstaanbare taal probeert
Eijkelboom in de concrete aardse werkelijkheid de onverwoordbare mystiek van het
leven, te beschrijven. Dit geeft aan zijn poëzie dramatische kracht, gevoel van
worsteling om aan 'die eenvuldighe Sempelheit', zoals Eijkelboom zelf Jan Ruusbroec
citeert, toe te komen.

Het is de niet geringe verdienste van
Eijkelbooms poëzie in *De gouden man* dat zij de subjectieve ervaringen waarop zij
stoelt algemeen geldig weet te maken in een taalgebruik dat tegelijk lyrisch en
veelzeggend is.

De jury ontveinst zich niet te bekennen
dat ze *De gouden man* ten slotte de Herman Gorterprijs waardig keurt omdat ze de
poëzie erin eenvoudig naar vorm en inhoud 'mooi, aangrijpend en betekenisvol' acht.
Het is daarnaast poëzie die, staande in een lange traditie waartoe men gerust ook de
experimentele poëzie mag rekenen, nu reeds haar eigen klimaat en verwachtingen
heeft geschapen, en dat is in de Nederlandse poëzie van nu uitzonderlijker dan het zou
moeten zijn.

M o t i v e r i n g a d v i e s c o m m i s s i e

B u s k e n H u e t p r i j s 1 9 8 3

De Busken Huetprijs 1983 (f 7 000)

werd toegekend aan

Abram de Swaan

voor zijn essaybundel *De mens is de Mens een zorg*.

De commissie, die daartoe van

advies diende bestond uit

Prof. dr. J. G. Kooij Prof. dr. R. van Lier drs. W. Otterspeer

Zo het minderheidsrapport het nec plus ultra van een tolerant opererende commissie is, dan hebben wij gefaald. De commissie deed langer over de onderlinge kennismaking dan over haar keus.

Unisono, als zij zingen kon, stelt ze voor

de Busken Huetprijs 1983 toe te kennen aan de essaybundel

De mens is de mens een zorg, Opstellen 1971-1981 van Abram de Swaan, uitgegeven bij Meulenhoff Amsterdam 1982.

Wellicht vloeide die eensgezindheid

voort uit een gedeelde opvatting over wat een essay eigenlijk is. Voor ons was dat de omschrijving van Theodor Fontane:

'Das Wesen des Essai besteht darin, in knappster Form, zugleich unter Geltenmachung allgemeiner Gesichtspunkte, eine Gestalt oder eine Frage nicht losgelöst von ihrer Umgebung, sondern in Zusammenhang mit dieser zu betrachten, mit anderen Worten: bei Behandlung eines Teils zugleich einen Blick auf das Ganze zu werfen... Der Essai, wie er die Gabe erheischt, die Einzelheiten im Zusammenhang mit dem Ganzen zu erblicken, erheischt vor allem auch Esprit und Stil.'

Ondanks het feit dat de jaren 1981 en 1982

een vrij grote produktie te zien gaven van boeken die in beknopte brille of deviante diepte het essay alle eer aandeden, maakte Fontana's omschrijving onze keus gemakkelijk. Als geen ander weet De Swaan een aantal belangrijke maatschappelijke verschijnselen onder een algemeen gezichtspunt te brengen. De stukken gaan over de maatschappij waarin wij leven, de maatschappij die zich kenmerkt door een toenemende afhankelijkheid van haar leden, de verzorgingsmaatschappij. De Swaan selecteert daar een aantal thema's uit – aan de ene kant min of meer politieke problemen als arbeidsomstandigheden en geweld of fanatisme, anderzijds de psycho-analytische praktijk, uitgaansconventies, en de normen en codes van het medisch regiem. Het bindend element is het figuratief-sociologische uitgangspunt van de verregaande verwevenheid van maatschappelijke belangen, van bazen en knechten, gewelddadigen en repressieven, genezers en patiënten. De conclusie is de versoepeling der normen, de liberalisering van het regiem, zonder dat de afhankelijkheid minder wordt.

Over dit alles laat De Swaan een licht

schijnen dat getemperd wordt noch door het filter van de specialistische scrupule, noch door dat van een stilistisch onvermogen. Wat in het vaktijdschrift als het snel passeren van de vakdebatten en het achterwege laten van een groot deel van het notenapparaat als negatief aangemerkt mocht worden, geldt hier als positief. Het verschaft de gelegenheid deze bundel op meerdere manieren te lezen. Wie weet, begrijpt gemakkelijk dat het hier in de meeste gevallen een vraagstelling betreft onder invloed van Elias; wie niet weet, behoeft niet de ontmoedigende leesgang van de terugwerkende kracht te volgen. Wie weet, ziet dat hier een grote hoeveelheid dispaaraat materiaal bijeengebracht is onder een belangwekkende visie; wie niet weet ondergaat toch die suggestie. Want dat is vaak het grote probleem met schrifturen overeen onderwerp als de verzorgingsstaat: dat men bij lezing van zijn eigen wolk van niet weten in die van een ander loopt. Bij De Swaan is dat niet het geval. Dat komt door twee dingen.

Ten eerste door het idee van hiërarchie dat

deze essays ademen: men krijgt het gevoel dat het materiaal dat De Swaan ter illustratie van zijn overzicht gebruikt met zorg gekozen is, organisch aanwezig en geselecteerd uit een grote hoeveelheid verworpen alternatieven.

en tweede komt dat door de stijl. Stilistisch is De Swaan een wonder van toegankelijkheid. Licht en zorgvuldig is zijn stijl, zodanig zelfs dat de neologismen die hij invoert – zoals 'verafhankelijking', 'ontvouwing', 'verzorgingsarrangement' – de indruk van een behulpzame formule en niet die van een stilistische cothurnengang geven.

Bovenal wekken deze essays de indruk geschreven te zijn door iemand met wat Fontane 'Esprit' noemde. Het is volstrekt duidelijk dat er tussen het eerste essay en het laatste niet alleen tien jaar maar ook een belangrijke ontwikkeling in het denken van de schrijver zit. Het is boeiend die ontwikkeling te volgen maar het is evident dat achter die ontwikkeling een bestendigheid aanwezig is die Fontane 'Esprit' noemt en die wij – vrij – met niveau vertalen.

Motivering adviescommissie
Matthijs Vermeulenprijs 1983
De Matthijs Vermeulenprijs 1983

(f 7000) werd toegekend aan
Klaas de Vries

voor zijn compositie *Discantus*.

De commissie, die daartoe van
advies diende, bestond uit
Otto Ketting Govert Jurriaanse Kasper Jansen

De commissie stelt voor, het werk
Discantus (1982) van Klaas de Vries met de Matthijs Vermeulenprijs 1983 te
bekronen.

Met dit beknopte orkestwerk toont de
componist, dat het mogelijk is een 'volwassen' compositie te schrijven voor
amateurmusici, in dit geval het Nederlands Studentenorkest. Met als resultaat, dat
Discantus dit jaar ook is doorgedrongen tot de programma's van de professionele
orkesten. Het is tevens een stuk dat getuigt van de consequente ontwikkelingsgang
van deze componist, die al een aantal jaren rustig zijn eigen weg gaat.

Het werk van De Vries overziende, is de
eenheid opvallend, of het nu de korte *Mars* (1972) voor tenorsaxofoon en piano
betreft dan wel het omvangrijke *Areas* (1980) voor een groot koor en groot orkest.

Aan het begin liggen werken als
Refrains (1970) en *Follia* (1973) en het logische vervolg leidt tot – voorlopige –
hoogtepunten als het relatief veel gespeelde *Bewegingen* (1979) en *Areas*.

Vooraf dit laatste werk wil de commissie
graag mede in haar besluit betrekken, temeer omdat dit buitengewoon omvangrijke en
gecompliceerde stuk pas in 1982 tot uitvoering kwam.

Dat *Areas* een interessant en
goedgemaakt stuk is, kan men uit de partituur lezen. De werkelijke indruk wordt
uiteraard pas duidelijk wanneer het werk tot klinken komt. Steeds zeldzamer, vooral bij
composities van grotere omvang, vindt de première plaats in het jaar, dat het stuk is
geschreven; een ontwikkeling, waarin bij de huidige stand van zaken niet snel
verandering zal komen.

De commissie pleit er dan ook voor, dat de
Matthijs Vermeulenprijs voortaan niet alleen toegekend zal kunnen worden voor een
werk, geschreven in het desbetreffende jaar, maar ook wanneer in dat jaar de première
heeft plaatsgevonden.

Motivering adviescommissie
Albert van Dalsumprijs 1982 / 1983
De Albert van Dalsumprijs 1982/1983

(f 7000) werd toegekend aan
Freek de Jonge

Hoewel hij deze prijs niet heeft willen accepteren volgt hieronder de motivatie van de
adviescommissie, die bestond uit
Hanny Alkema Han Hogeland Marcelle Meuleman

Oorspronkelijk nederlandstalig theater en
vernieuwende impulsen zijn een uitzonderlijke combinatie en daarom zelden te
waarderen.

Als een logisch vervolg
produkties als De Komiek, De Tragiëk en De Mars heeft Freek de Jonge in het afgelopen seizoen 1982/1983 met De Mythe ondubbelzinnig bewezen tot zulks in staat te zijn.

Freek de Jonge heeft als podiumkunstenaar en -persoonlijkheid de grenzen tussen cabaret en toneel weten te slechten.

Hij brengt niet een one-manshow maar solovoorstellingen, die hun belang niet sec ontleen aan een aaneenschakeling van flitsende en/of gedenkwaardige uitspraken, maar die thematisch betekenis krijgen door een uitgekende dramatische opbouw.

De sprankelende tekstuele vaardigheden zijn even verassend en opvallend als de vorm waarin De Jonge zijn voorstellingen giet, als de beelden die hij kiest. Ook die blijven hangen. Hij illustreert niet, maar beeldt uit.

Hij provoceert niet om de provocatie, maar speelt de provocateur als politiek-maatschappelijk analyticus.

Hij is acteur en theatermaker.

Belangwekkend is dat Freek de Jonge een groot publiek trekt – volle zalen in Carré – zonder concessies in die richting.

Zijn artistieke integriteit is een gegeven.

De commissie is van mening dat de Albert van Dalsumprijs 1982/1983 aan Freek de Jonge moet worden toetkend, diens vroeger wel kenbaar gemaakte antipathie tegen (toneel)prijzen tartend in het belang van de kroniekwaarde en het gezag van genoemde prijs als een signalering van ware ontwikkelingen in het artistieke toneelbestel.

M o t i v e r i n g a d v i e s c o m m i s s i e

K h o L i a n g l e - p r i j s 1 9 8 3

De Kho Liang le-prijs 1983 (f 7 000)

werd toegekend aan

Chris Hiemstra Harry Swaak

De commissie, bestaande uit

Nel Verschuuren Jerven Ober Bas Pruyser

motiveerde haar overwegingen als volgt:

De commissie heeft zich bij het zoeken naar kandidaten voor de Kho Liang le-prijs 1983 gericht op industrieel ontworpen producten die ontstaan zijn in het klimaat van de creatieve onderneming.

Zij is van mening dat het in de huidige economische situatie van het grootste belang is dat het directie-beleid van een onderneming gericht moet zijn op het op creatieve, professionele en humane wijze ontwikkelen van producten, produktiemethoden en marketingtechnieken.

De industrieel ontwerper zal zich gesteund moeten weten door een consequente, moderne aanpak van zijn/haar directie gedurende een groot aantal jaren.

De sfeer waarin dan producten ontstaan wordt gekenmerkt door durf, initiatief en door samenwerking op gelijk niveau tussen de belangrijkste disciplines van de produktontwikkeling: marketing, design en engineering.

Het puur goed ontworpen produkt blinkt uit in alle drie en komt tot stand in een actief samenwerkingsverband tussen mensen die vertrouwen hebben in elkaars specialistische vermogens.

In Chris Hiemstra en Harry Swaak van Hiemstra/Evolux (na 1 januari 1984 Lumiance) meent de commissie genoemde voorwaarden ruim vertegenwoordigd te hebben aangetroffen.

Na hun opleidingen in verschillende disciplines en enkele jaren samenwerking als zelfstandige ontwerpers zijn zij in dienst getreden bij Hiemstra/Evolux, een bedrijf dat verlichtingsarmaturen produceerde voor de consumenten-markt.

Het grote, vooral diverse assortiment is in de loop der jaren door Hiemstra en Swaak teruggebracht tot een productenprogramma waarin zij zich sterk voelen.

Het jarenlange proces van marktafbakening, standaardisatie, het zoeken naar vereenvoudigingen in montagetechnieken en het in het totaalpakket opnemen van de verpakkings- en display onderdelen heeft Hiemstra/Evolux gemaakt tot een onderneming met een 'goede' naam, van bewust gekozen middelgrote omvang. En dat op het gebied van

produktontwerpen zoals gezegd in een markt...
Binnen de gegeven situatie heeft Hiemstra/Evolux in de loop der jaren een bewust gehanteerd proces doorgemaakt, van zelf produceren naar het ontwerpen en laten uitvoeren. De assemblage en logistiek blijft echter in eigen hand. De distributie loopt via de groothandel, de klant komt niet aan de deur.

Hiemstra en Swaak hebben zich daarbij in verschillende richtingen ontwikkeld. De één zakelijk en organisatorisch, de ander creatief en technisch, waarbij zij elkaar stimuleerden door hun persoonlijkheid en hun vertrouwen in elkaars kunnen.

De produkten die Hiemstra / Evolux ontwerpt en verhandelt worden nu in onderdelen gemaakt door toeleveringsbedrijven, gemonteerd en verpakt door werkplaatsen en geleverd in daartoe speciaal ontworpen displaysystemen aan de groothandels.

De ingenieuze (vaak gepatenteerde) manier waarop de onderdelen in elkaar geklikt worden en de uiteindelijke verlichting, aan het oog onttrokken door de ingetogen, misschien wel typisch hollandse tijdloze vormgeving, is van een hoge kwaliteit die ook internationaal opgemerkt is.

Dat heeft geleid tot nieuwe impulsen voor de produktontwikkeling en het bedrijfsbeeld, zelfs tot rigoreuze stappen, als nieuwbouw, naamsverandering (Lumiance), een aangepaste kleurenvizie en het streven naar continuïteit in de design kwaliteit door het zoeken van contacten met jonge Nederlandse ontwerpers.

Hoewel zij met niet veel meer bezig zijn dan met het 'verpakken van Philips produkten' met slechts eens in de 100 jaar een echte vernieuwing, zoals nu de energie zuinige SL-en PL-lichtbronnen, wordt steeds gezocht naar de perfectie waarmee nieuwe produkten tot stand kunnen komen.

Er wordt door vele kunstenaars, ontwerpers etcetera aan verlichting gewerkt, maar juist deze twee mensen kwamen toe aan het realiseren van een doelstelling: goede produkten, namelijk qua ontwerp, kwaliteit, produktie en prijs.

Produkten die mensen maken, gebruiken en in hun leven integreren.

De volhardende wijze waarop Hiemstra en Swaak hebben samengewerkt heeft hen een aparte plaats doen veroveren in de design wereld, en nu in aanmerking doen komen voor de Kho Liang Ie-prijs.

M o t i v e r i n g A d v i e s c o m m i s s i e H . N . W e r k m a n p r i j s 1 9 8 3

De H.N. Werkmanprijs 1983 (f 7 000)

werd toegekend aan
Gert Dumbar

voor zijn gehele oeuvre.

De commissie die daartoe van advies

diende bestond uit

Kees Endenburg Gert Jan Leuvelink Abe van der Werff

Gert Dumbar is in 1940 in Jakarta geboren. Hij volgde de opleiding vrije schilderkunst en grafische vormgeving aan de Koninklijke Academie in Den Haag (1960-1963) en zette zijn studie in Londen aan het Royal College of Art voort (1964-1967).

Van 1967 tot 1976 was hij lid van de directie van Tel Design; mede door zijn inbreng ontwikkelde het bureau zich tot een toonaangevende instelling met internationale allure.

In 1977 maakte Dumbar zich los van Tel Design en richtte na een korte overgangperiode een eigen bureau op om zijn opvattingen nog meer gestalte te geven.

Dumbar's invloed op 'overheidsdesign' is kenmerkend voor zijn opvattingen als ontwerper: de verschijningsvorm krijgt door het onverwachte betekenis.
Humor versus degelijkheid.

In Gert Dumbar's werk spelen invloeden vanuit de beeldende kunst (vooral De Stijl beweging) een rol. Maar ook is er invloed te vinden van Poolse ontwerpers. In zijn dynamische ontwerpmethodode, het wars zijn van rigide stijlprincipes en zijn internationale gerichtheid, lijkt hij iets on-hollands te hebben.

Daarbij spreekt uit zijn werk een voorkeur voor ruimtelijke elementen, hetzij vanuit het platte vlak gesuggereerd, hetzij in een

vormgeving en architectuur.

De persoon Dumbar vervult in de ontwerperswereld een opmerkelijke functie. In zijn opvatting dat 'alles moet kunnen', zijn gebruik van aan de grafische vormgeving oneigenlijke technieken, ook in zijn neiging tot een zekere extravagantie, is Gert Dumbar een gangmaker voor veel jonge ontwerpers geworden. Hij blijkt een neus te hebben voor jong talent, van wie hij de kwaliteiten in teamverband goed tot zijn recht doet komen. In die zin is Dumbar vooral een manager-ontwerper. Zijn vindingrijkheid, afkeer van dogmatisme, behendigheid en improvisatie-charme leiden ook in zijn groep tot verrassende resultaten.

Dumbar voegt dikwijls beeldende figuraties in zijn grafisch werk toe, eerder omwille van de uitdrukingskracht dan om bijvoorbeeld de leesbaarheid te vergroten.

Hij spot met de stelling dat alles betekenis zou moeten hebben, neemt serieus wat anderen nu juist niet ernstig nemen en verfoeit analytische meetmethoden en zogenaamd wetenschappelijk onderzoek.

Met betrekking tot de invoering van een bedrijfsstijl zegt hij:

'Ik vind het belangrijk om een bepaalde vorm van twijfel naar binnen te brengen. Naar mijn mening bereik je altijd meer door niet zo zeker van jezelf te zijn (...). Je moet proberen (de opdrachtgever) deelgenoot te maken van een vorm van twijfel. Ze moeten hun eigen draai eraan kunnen geven. Je moet een starre manier van denken trachten te doorbreken.'

'Catch as catch can' drukt wellicht beter dan met veel woorden uit wat Dumbar in het strijdtoneel van de grafische vormgeving doet, onverschillig of het gaat om ontwerpers of opdrachtgevers, in het eigen land of daarbuiten. Met dat al lijkt hij een frisse wind in het Nederlandse grafisch denken te veroorzaken.

Prijsuitreiking

Ter gelegenheid van het uitreiken van een kunstzinnig aandenken behorende bij de prijzen op het gebied van kunst, die in 1982 door het Fondsbestuur werden toegekend, vond op vrijdag 29 april 1983 te 20.30 uur een bijeenkomst plaats in het Stedelijk Museum, Paulus Potterstraat 13 te Amsterdam.

In plaats van de gebruikelijke oorkonde werd door een lid van de desbetreffende adviescommissie een kunstobject, ontworpen en uitgevoerd door B. E. M. van Milligen Bielke en Christa van Santen uitgereikt aan:

Ton de Leeuw

Matthijs Vermeulenprijs 1982

Gerrit Komrij

Herman Gorterprijs 1982

Hugo Brandt Corstius

Multatuliprijs 1982

Kees Endenburg

H. N. Werkmanprijs 1982

Louis Lücker Hans Robertus Johnny Lippinkhof

Kho Liang Ie -prijs 1982

Zuidelijk Toneel Globe

Albert van Dalumprijs 1982

Ter opluistering van de prijsuitreiking voerde het duo Reinbert de Leeuw (piano) en Vera Beths (viool) de Sonata nr 1 van George Antheil uit.

De bijeenkomst werd tenslotte onofficieel voortgezet in de tuinzaal van het museum.

In de aula werd de mede in opdracht van de stichting gemaakte film *Who needs the pacific ocean?* van August Louisson Barrier over Bulgar Finn alias Victor IV vertoond.

Fondsen
Materiaalfonds
Reservefonds
... (1982)
...-opdracht

13
Gereedgekomen opdrachten
Jeugdboek-opdrachten Vertaalopdrachten Muziekopdrachten
Toneelopdrachten Choreografie-opdrachten Mime-opdrachten
Documentaire foto-opdrachten Vrije creatieve foto-opdrachten
Historische archief-opdrachten Filmopdrachten Frans Duwaer-opdrachten

16
Motivering adviescommissies prijzen 1983
Multatulprijs 1983 Herman Gorterprijs 1983 Busken Huetprijs 1983
Matthijs Vermeulenprijs 1983 Albert van Dalsumprijs 1982/1983
Kho Liang le-prijs 1983 H.N. Werkmanprijs 1983

24
Prijzuitsreiking

Stichting Amsterdams Fonds voor de Kunst
Jaarverslag
83
8383